

VUODEN 1996 OPETEUSUUNNITELMAN PERUSTEET

3.4.9 USKONTO

Uskonnon opetuksen keskeinen tehtävä on tarjota oppilaalle tietoa ja kokemuksia oman uskonnon merkityksestä hänelle itselleen ja oivallusta sen laaja-alaisista vaikutuksista yhteiskunnassa ja kulttuurissa.

Oppiaine tarjoaa mahdollisuuden pohtia ja keskustella uskonnon keskeisistä kysymyksistä. Opetuksessa kunnioitetaan oppilaiden ja heidän vanhempiansa uskonnollista vakaumusta. Kaikessa uskontokuntasidonnaisessa uskonnon opetuksessa kunnioitetaan oppilaita vapaina ja totuuteen pyrkivinä ihmisinä.

Yleistavoitteet

Peruskoulun kaikkien uskontokuntasidonnaisten ryhmien uskonnon opiskelun yleistavoitteena on, että oppilas saavuttaa monipuolisen uskonnollisen ja katsomuksellisen yleissivistyksen

- perehtymällä ryhmänsä ja yksilöllisten tarpeittensa mukaisesti omaan uskontoon ja sen kulttuuriperintöön, jotta hän saa virikkeitä henkilökohtaisen elämänskatsomuksen muodostamiseen,
- tutustumalla muihin uskontoihin ja maailmankatsomukselliseen ajatteluun, jotta hän oppii tuntemaan merkittävimmät uskonnolliset traditiot ja tulemaan toimeen monikulttuurisessa yhteiskunnassa eri tavoin ajattelevien ja uskovien kanssa ja
- kehittämällä eettisesti vastuullista elämänasennettä, jotta hän oppii ymmärtämään tekojensa seuraukset, kykenee tekemään henkilökohtaisia arvovalintoja ja vaikuttamaan yhteiskunnassa tehtäviin ratkaisuihin.

Yleistavoitteiden soveltaminen uskontokunnan mukaan

Koulukohtaisissa opetussuunnitelmissa tunnustuksellisuutta sovelletaan uskontojen opetuksen yleistavoitteiden pohjalta. Uskontojen opetuksen tunnustuksellisessa soveltamisessa tulee ottaa huomioon sekä oppilaiden uskonnollisen taustan erityispiirteet että koulun koko opetuksen yleistavoitteet.

EVANKELIS-LUTERILAINEN USKONTO

Ala-asteen uskonnon opetuksessa oppilas saa perustiedot kristinuskosta ja sen merkityksestä hänelle itselleen ja lähiympäristölleen. Pääpaino on Raamatun ja oppilaan lähiympäristön uskonnollisen elämän tutkimisessa ja opiskelussa.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Uskonnon opetussuunnitelman sisältöjen suunnittelussa ovat keskeisiä seuraavat asiakokonaisuudet:

- Raamattu kirjana ja sen keskeisiin kertomuksiin tutustuminen,
- oppilaiden omat elämänskysymykset,
- oppilaiden lähiympäristöstä nousevien kysymysten pohdinta,
- oman lähiympäristön uskonnolliset perinteet,
- kotiseurakunta ja luterilainen kirkko Suomessa,
- kristinuskon synnyn ja kehityksen pääpiirteet sekä kristillisten kirkkojen perusluonne sekä
- esimerkkejä kristillisen uskon ja yleensä uskonnon merkityksestä yksilöiden ja yhteisöjen elämään.

Peruskoulun yläasteella uskonnon opetuksessa syvennetään kristinuskon perustietoutta ja laajennetaan näkökulmaa oppilaan omasta lähiympäristöstä maailmanlaajuiseen uskontojen tarkasteluun. Oleellisia tarkastelukulmia ovat uskonnon näkeminen osana kulttuuria sekä uskonnollisen elämän moninaisuus.

Uskonnon opetussuunnitelman sisältöjen suunnittelussa ovat keskeisiä seuraavat asiakokonaisuudet:

- Raamattu, sen keskeinen sisältö ja kristillisen opin muodostuminen,
- kristillisten kirkkojen synty, ominaispiirteet ja luonne sekä vaikutus kulttuuriin eri aikoina,
- uskonnollisen ajattelun, kokemisen ja käyttäytymisen luonne ja keskeiset piirteet,
- eettinen pohdinta,
- evankelis-luterilainen kirkko ja muut uskonnot Suomessa sekä
- keskeiset maailmanuskonnot, niiden oppi, elämä ja levinneisyys pääpiirteittäin sekä elämäkatsomuksellinen ajattelu.

ORTODOKSINEN USKONTO

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Peruskoulun ala-asteen ortodoksisen uskonnon opetuksessa herätetään oppilaassa kiinnostusta ja myönteistä suhtautumista omaan kirkkoon, annetaan valmiuksia toimia aktiivisena seurakunnan jäsenenä sekä tuetaan hänen kasvuaan ortodoksikristittyinä yhteistyössä kodin kanssa.

Ala-asteen uskonnon opetussuunnitelman sisältöjen suunnittelussa ovat keskeisiä seuraavat asiakokonaisuudet:

- oppilasta johdatetaan oman kirkon yhteyteen ja seurakunnan toimintaan tutustumalla kirkon pyhään traditioon, Raamatun sanomaan, liturgiseen elämään, rukouselämään ja pyhiin tapoihin,
- yhteistyössä oman seurakunnan kanssa järjestetään oppilaille mahdollisuuksia osallistua jumalanpalveluselämään sekä opetetaan häntä ymmärtämään sen eri muotoja,
- opetuksessa seurataan kirkkovuotta ja syvennyttään luokka-asteittain vaihtelevasti juhlien sanomaan ja paastokäytäntöön ja oppilasta ohjataan mukaan erityisesti oman seurakunnan juhliin ja muihin tapahtumiin,
- aloitetaan tutustuminen ortodoksisen kirkon vaiheisiin havainnollistamalla sitä muun muassa kirkon yleisten ja paikallisten pyhien elämäkerroilla ja
- opetuksessa perehdyttään alustavasti ortodoksisen uskonopin peruskäsitteisiin ja ohjataan oppilasta hankkimaan tietoja oman ortodoksisen vakaumuksensa pohjaksi.

Yläasteen opetuksessa tuetaan ja vahvistetaan oppilaan aktiiviseksi kirkon jäseneksi kasvamista antamalla tietoa oman seurakunnan toiminnasta ja ohjaamalla sen yhteyteen. Samalla oppilaalle annetaan mahdollisuus omakohtaisesti syventää eri tavoin ja yksilöllisten taipumustensa mukaisesti ala-asteen oppisisältöjä.

Yläasteen uskonnon opetussuunnitelman sisältöjen suunnittelussa ovat keskeisiä seuraavat asiakokonaisuudet:

- Raamatun keskeistä asemaa kirkossa ja sen jumalanpalveluselämässä selkeytetään,

- etiikan opetus jaetaan yksilö- ja yhteiskuntaetiikkaan,
- oppilaan käsitystä itsestään Jumalan kuvana ja kaltaisena – hänen työtoverinaan – kehitetään,
- pyritään vahvistamaan ja tukemaan oppilaan eettistä arvomaailmaa ja edistämään hänen henkisen identiteettinsä kasvua seurakunnan sisällä ja yhteiskunnan jäsenenä,
- kirkkohistoriassa käsitellään ortodoksisen kirkon yleismaailmallista kehitystä ja sen historiaa Suomessa ja lisäksi vahvistetaan oppilaan ortodoksisen taideilmaisun eri osa-alueiden tuntemusta, erityisesti valmiutta ymmärtää ikonia ja kirkkolaulua,
- kirkon hengellisen elämän monimuotoisuuden ja myönteisyyden lisäksi tulee opetuksessa käsitellä myös ihmisen rajallisuutta, kärsimystä ja kuolemaa koskevia kysymyksiä ja näin antaa tuki ihmiselämään kuuluvien vaikeuksien ja muutosten kohtaamiseen,
- opetuksessa perehdytään myös muihin suuriin maailmanuskontoihin.

MUUT USKONNOT

Muiden uskontojen opetussuunnitelmat laaditaan opetussuunnitelman perusteissa esitettyjen uskontojen opetuksen yleistavoitteiden mukaisesti.

Uskontokunnan esityksestä opetushallitus vahvistaa erillisenä asiakirjana myös muiden kuin edellä esitettyjen evankelis-luterilaisen ja ortodoksisen uskonnon opetussuunnitelmien perusteet valtakunnallisiksi perusteiksi.

Uskontojen opiskelun luonne ja opetuksen

Opetus perustuu elämyksellisyyteen ja aktiiviseen keskusteluun ja vuorovaikutukseen. Keskeinen pyrkimys on tiedon kriittisen arviointi- ja tarkastelukyvyn synnyttäminen oppilaisiin.

Uskontojen opetuksen lähtökohta on oppilaiden sekä uskontojen omat kysymyksenasettelut. Oppilas saa peruskoulun aikana keskeiset tiedot kyetäkseen elämään eri tavoin ajattelevien ja toimivien ihmisten kanssa ja saavuttaa kyvyn eettisten kysymysten pohdintaan.

Uskonnon opetuksen tulee rakentua jatkuvan arvioinnin periaatteelle ja kyetä vastaamaan ajankohtaisiin kysymyksiin ja haasteisiin mukauttamalla sisällöllinen aines tilanteeseen sopivaksi. Opiskelun tulee olla kaiken aikaa vuoropuhelua kulttuurin eri osa-alueiden kanssa.

3.4.10 ELÄMÄNKATSOMUSTIETO

Elämänkatsomustiedon opetus tukee yksilön elämänkatsomuksen muotoutumista, antaa mahdollisuuden omaksua maailman perusluonnetta ja arvoja jäsentäviä lähestymistapoja sekä käyttää niitä elämän ongelmien ratkomiseen. Ihmisenä ja kansalaisena oppilas kohtaa vaikeita katsomuksellisia kysymyksiä, joihin ei ole olemassa yksiselitteisiä ratkaisuja. Tutkiva ja uutta rakentava oppija kasvaa ymmärtämään sekä itsensä että maailman keskeneräisyyden. Katsomusten tutkiminen avaa näköaloja jäsentää maailman mahdollisia, todennäköisiä ja toivottavia kehityspolkuja.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Opiskelun tavoitteena on, että oppilas

- ymmärtää erilaisia katsomuksellisia näkökulmia ja osaa eritellä katsomuksellisten kysymysten ratkaisuja ihmisoikeusetiikan perustalta,

- tutkii eurooppalaisia ja muiden kulttuurien perinteitä siten, että hänelle muodostuu monipuolinen katsomuksellinen yleissivistys sekä
- saa tukea oman elämäkatsomuksen muodostumiselle.

Opetuksen sisällöt valitaan siten, että ne mahdollistavat keskustelun tiedon ja toiminnan suhteesta arvoihin. Ympäriällä tapahtuvan ja koulussa opitun pohjalta käsitellään sitä, mikä on oppilaille tärkeää maailmassa. Maailmankuva rakentuu yhdistämällä eri tiedon alueita ja vertailemalla tiedonhankinnan menetelmiä.

Sisällöt voidaan ryhmitellä kolmeksi osa-alueeksi: ihmissuhteet ja moraalinen kasvu, kulttuuri-identiteetti sekä yhteiskuntasuhde, kansalaisetiikka.

Ihmissuhteet ja moraalinen kasvu

Ala-asteen oppilaita rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen ja myötäelämiseen sekä ohjataan käyttämään omia mahdollisuuksiaan. Pohditaan ihmisyyttä ja mietitään kultaisen säännön sisältöä ja merkitystä. Tarkastellaan tiedonhankintaa ja tuetaan kriittisen arviointikyvyn kasvua.

Yläasteella tutkitaan eri ajattelijoiden käsityksiä hyvästä ihmisestä. Ihmisen tekoja ja niiden seurauksia tarkastellaan kulttuuriperinteen ja omavastuun moraaliteorian kannalta.

Kulttuuri-identiteetti

Ala-asteella tarkastellaan suomalaista minuutta ennen ja nyt. Opitaan tuntemaan ja arvostamaan kieli- ja kulttuurivähemmistöjä sekä uusia suomalaisia. Perehdytään eurooppalaisiin katsomusperinteisiin ja tutustutaan oppilaille läheiseen sekulaariin perinteeseen. Tutkitaan ihmisen ja luonnon suhdetta.

Yläasteella tutustutaan historiallisesti merkittävien elämäkatsomusten ja uskontojen opetukseen. Selvitetään maailmankuvan muuttumista ja sekulaarin ajatteluperinteen syntyä ja nykyisiä ilmenemismuotoja.

Yhteiskuntasuhde, kansalaisetiikka

Ala-asteella pohditaan keinoja oikeudenmukaisuuden edistämiseksi ja toimitaan ihmis- ja kansalaisoikeuksien puolesta. Tutustutaan uskonnonvapauden sisältöön. Tarkastellaan lasta ja nuorta tulevaisuuden tekijänä ja oikeuksien haltijana.

Yläasteella tarkastellaan ihmisoikeuksien toteutumista ja tutustutaan tulevaisuuden tutkimuksen perusteisiin.

Opiskelun luonne ja opetuksen lähtökohtia

Hyvän elämän perusteet voidaan löytää tutkien, väittelemällä ja keskustellen. Elämäkatsomustiedon eettinen näköala ei perustu auktoriteettiin. Opettaja ei ohjaa oppilasta omaksumaan mitään tiettyä elämäkatsomusta, vaan auttaa häntä itse löytämään hyvän elämän perusteet. Opetuksessa korostuvat oppilaan mahdollisuudet tehdä omaa elämäänsä ja maailmaa koskevia valintoja. Tarkoituksena on alusta lähtien luoda itseohjautuva, tutkiva ja vuorovaikutteinen opiskelutapa. Opetuksessa käytetään hyväksi taiteen mahdollisuuksia avata uusia näkökulmia.

Kouluyhteisön toimintatavoilla on merkitystä yksilön eettiselle ja sosiaaliselle kasvulle. Koulun toimintaperiaatteissa tulee ottaa huomioon kotien katsomusperinne ja oppilaiden tasa-arvo muistaen, että elämäkatsomustiedon opiskelijat eivät kuulu mihinkään uskontokuntaan.